
Türkiye Eğitim Dergisi

(2019) Cilt 4, Sayı 1, s. 1-12

Eğitim Diplomasisi: Kavramsal Bir Çerçeve

Metin Kaya*

Özet

Bu çalışmanın amacı eğitim diplomasisine ilişkin kavramsal bir çevrede oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda eğitim diplomasisi ile eğitim diplomasisi arasındaki ilişki kurulmuş; kamu diplomasisi ve eğitim diplomasisi tanımlanmıştır. Eğitim diplomasisi, kamu diplomasisinin bir işlevi olduğu gösterilmiştir. Eğitim diplomasinin güç kaynakları, aktörleri ve bileşenleri tanımlanmıştır. Eğitim diplomasinin şekillenmesinde rol oynayan etmenler belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye bağlamında eğitim diplomasinin uygulama araçları belirlenmiştir. Sonuç olarak eğitim diplomasisi yeni bir kavramdır. Eğitim diplomasisi eğitim faaliyetleri aracılığı ile farklı kültürdeki ülke vatandaşları ile iletişim sağlamayı amaçlamaktadır. Hem yerel hem bölgesel hem de küresel düzeyde mevcut eğitim sorunları sektörler arası işbirliği ve diplomatik girişimlere ile çözülebilir. Bu bağlamda eğitim diplomasisi özellikle yükseköğretim ve yaygın eğitim sorunlarının çözümü için bir imkân olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler

Eğitim Diplomasisi
Eğitim Diplomasisi Uygulamaları
Eğitim Diplomasisi Aktörleri

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 29/12/2018
Kabul Tarihi: 11/06/2019
Elektronik Yayın Tarihi: 21/06/2019

DOI: 11..11111/ted.xx

Educational Diplomacy: A Conceptual Framework

Metin Kaya*

Abstract

The aim of this study is to establish a conceptual framework for education diplomacy. For this aim, a literature review, on education diplomacy was conducted. The relationship between public diplomacy and education diplomacy was established and the definitions of public diplomacy and education diplomacy were provided. Education diplomacy has been shown to be a function of public diplomacy. The power resources, actors and components of education

Keywords

Education Diplomacy
Education Diplomacy Applications
Education Diplomacy Actors

About Article

* metinkaya439@gmail.com

diplomacy were described. The factors that play roles in shaping education diplomacy were identified. In addition, the application tools of education diplomacy were introduced in the contexts of Turkey. As a result, the education diplomacy is a new concept. Education diplomacy aims to provide opportunity to communicating with the citizens of different countries with different cultures through educational activities. The current educational problems at both local, regional and global levels can be solved through inter-sectoral cooperation and diplomatic initiatives. In this context, the education diplomacy, especially as a means of solution, can be modeled in high education and in non-formal education.

Sending Date: 29/12/2018
Acceptance Date: 11/06/2019
Electronic Issue Date: 21/06/2019

DOI: 11..11111/ted.xx

GİRİŞ

Ülkeler ikinci dünya savaşından sonra yaşadıkları sorunları sert güçlerle çözmek yerine yumuşak güçlerle çözüme sürecine yönelmiş ve diplomasi faaliyetlerini hızlandırmışlardır. Ayrıca ülkeler diplomasi faaliyetlerini sadece güvenlik alanında değil daha yoğun olarak medya, eğitim, spor, turizm, kültür ve diğer toplumsal faaliyet alanlarına yönelterek faaliyet alanlarını çeşitlendirmişler (Poyraz ve Dinçer, 2016). Hem ikinci dünya savaşının doğurduğu sorunların çözümü hem küreselleşme, iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması, bilginin hızlı üretimi ve yayılması diplomasi alanında değişimlere neden olmuştur (Poyraz ve Dinçer, 2016; Yağmurlu, 2007). Bu sebepler 21. yüzyılda ülkeler arasındaki siyasi, askeri ve ekonomik ilişkileri giderek birbirlerine bağımlı bir duruma dönmüştür. Eğitim, kültür ve spor gibi farklı kamusal dinamikler ülkelerin arasında önemli ve öncelikli bir rol almaya başlamıştır. Böylelikle uluslararası ilişkilerde yaşanan değişimler geleneksel diplomasi anlayışını dönüştürmüştür. Sonuç olarak çağdaş diplomasi anlayışı olan kamu diplomasisi ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2017). Uluslararasılaşma bilişim teknolojisinin gelişimi bir yandan kamu diplomasinin etkinleşmesine neden olurken öte yandan vatandaşları diplomatlara dönüştürmüştür. Böylelikle eğitim aktörleri de birer eğitim diplomatları olmuştur. (TASAM, 2016). Eğitim yönetiminde eğitim diplomasisi stratejik bir konum almaya başlamıştır.

Eğitim diplomasisi ülkelerin yumuşak güç kullanımı ile yakından ilişkidir. Eğitim kurumları ve hükümetler eğitim diplomasisi faaliyetlerini uluslararası eğitime katkı sağlayan bir faaliyet olarak düzenlemektedirler. Eğitim diplomasi i) Yumuşak gücün önemli bir uygulama alanı olması, ii) Araştırma, bilim, kültür ve dil gibi birçok kamu diplomasi faaliyetini içermesi, iii) Uluslararası öğrencileri ülkeye çekmesi ve ülkelerde tutması, iv) Eğitim kurumlarının uluslararasılaşma sürecine katkı sağlaması bakımından hem ülkeler hem de eğitim kurumları/kuruluşları açısından önemlidir (Vaxevanidou, 2018).

Eğitim diplomasi kavramı Center for Education Diplomacy (CED) tarafından literatüre kazandırılmış yeni bir kavramdır. CED, Association for Childhood Education International (ACEI, Uluslararası Çocukluk Eğitimi Birliği)'in bünyesinde bir liderlik organizasyonudur ACEI 1892 yılında beri çocuk eğitimi ilgili faaliyetler yürüten uluslararası bir organizasyondur.(CED, 2018a). Bu çalışma eğitim diplomasına ilişkin literatüre katkı

sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı eğitim diplomasine ilişkin kavramsal bir çevrede oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda eğitim diplomasine ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Kamu diplomasisi ile eğitim diplomasisi arasındaki ilişki kurulmuş; kamu diplomasisi ve eğitim diplomasisi tanımları sunulmuştur. Eğitim diplomasinin güç kaynakları, aktörleri ve bileşenleri tanımlanmıştır. Eğitim diplomatlarının beceri alanları tanıtılmıştır. Eğitim diplomasinin şekillenmesinde rol oynayan etmenler tanıtılmıştır. Ayrıca Türkiye bağlamında eğitim diplomasinin uygulama araçlarına yer verilmiştir.

Kamu Diplomasisi Tanımı

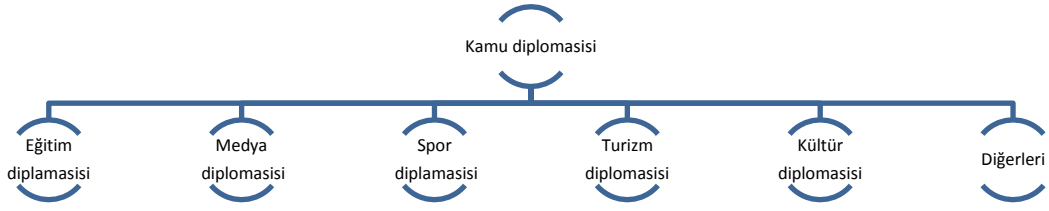
Kamu diplomasisi yumuşak gücün uygulandığı bir platformdur (Kalın, 2011). Açık bir ifade ile kamu diplomasisi bir ülkenin sahip olduğu yumuşak güç unsurları ile diğerlerini etkileme kapasitesidir (Oktay, 2012). Kamu diplomasisi propaganda ile ilişkilendirilmektedir. Fakat kamu diplomasisi propagandadan farklıdır (Ulutaş, 2013; 3). Bir ülkenin kamu diplomasisi uygulamalarını propagandadan ayıran unsur kamu diplomasisinin amacıdır. Kamu diplomasisinin temel amacı iletişim yolu ile bir ülkenin kendi mesajını iletmesi değil, karşılıklı iletişimin kurulması ve sürdürülmesidir (Oktay, 2012). Açık bir ifade ile çağdaş kamu diplomasisi bir ülkenin farklı ülke vatandaşları ile iletişimini sağlayan uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Schindler, 2018; s.8). Kamu diplomasisinde iletişimin yönelimi yabancı ülkelerin yönetimlerden daha çok hükümet dışı kuruluşları ve kamuoyudur (Özkan, 2015). Kamu diplomasisi faaliyetlerinin odağında iletişim, bilgilendirme ve etkileme vardır. Bunun yanında kamu diplomasisi kamu ile kamu arasında ve devlet ile kamu arasındaki iletişim, bilgilendirme ve etkileme faaliyetlerini içerir (Kalın, 2011). Bu yönelimle kamu diplomasisi çeşitli kaynakları kullanmakta ve çeşitli kamu aktörleri ile etkileşimleri içermektedir.

Kamu Diplomasisi Güç Kaynakları ve Aktörleri

Kamu diplomasisi güç kaynakları ve aktörleri; siyasi partiler ve politikacılar, çok uluslu şirketler, ulusal şirketler ve işadamları, üniversiteler ve akademisyenler, sivil toplum örgütleri, dil okulları ve dil, yayıncılar ve yazarlar (ayrıca gazete yazarları), sanatçılar ve sanatsal faaliyetler, müzik kanalları ve popüler müzisyenler, spor müsabakaları ve popüler sporculardır. Kamu diplomasisi bağlamında yaygın etkinlikler ise hükümetler tarafından yapılan konferanslar, seminerler, öğrenci değişim programları, burslar; yardım ve dayanışma uygulamalarıdır. Bunların yanında hükümet dışı sivil toplum örgütleri, üniversiteler, düşünce kuruluşları, meslek kuruluşları ve medyanın düzenlediği benzer etkinlikler veya bu kuruluşlara ile özdeşleşmiş uygulamalardır. Öte yandan kamu diplomasisinin yaygın olarak kullandığı iletişim teknolojileri sosyal medya, web, televizyon, basılı yayın, radyo ve benzerleridir (Oktay, 2012). Kamu diplomasisinin kullandığı güç kaynakları ve aktörler oldukça çeşitlidir; tüm kamusal faaliyet alanlarını kapsamaktadır. Kamu diplomasisi faaliyet alanlarına göre sınıflandırılmaktadır.

Kamu Diplomasinin Sınıflandırılması

Birçok kamusal faaliyet alanı kamu diplomasisi olgusu ile kesişmektedir (Yılmaz, 2017). Bu bağlamda kamu diplomasisi çalışma yâda faaliyet alanlarına göre sınıflandırılmaktadır. Proitsi'e (2015) göre şekil 1'de kamu diplomasisinin sınıflandırılması sunulmuştur.

Şekil 1. Kamu diploması sınıflandırması

Literatürde kamu diploması türleri; eğitim diploması, turizm diploması, kültür diploması, sağlık diploması, medya diploması, insan hakları diploması, bilim diploması, iklim diploması, deprem diploması, yangın diploması, dijital diploması gibi birçok türünden söz edilmektedir (CED, 2018; Ulutaş, 2013; 3). Bazı araştırmacılar (Mizoguchi, 2018; 51; Özkan, 2015) eğitim diplomasını kültür diploması içerisinde değerlendirmekte iken bazı araştırmacı (Proitsi, 2015; Yılmaz, 2017) kültür diplomasından bağımsız olarak değerlendirmektedirler. Bu çalışmada kültür diplomasından farklı olarak değerlendiren çalışmalara yer verilmiştir.

Eğitim diploması tanımı

Eğitim, kamu diploması etkinliklerinin kesişim alanlarından biridir. Birçok ülke eğitim sahasındaki faaliyetleri kamu diploması aracı olarak etkin bir şekilde kullanmaktadır (Yılmaz, 2017). Eğitim diploması kamu diplomasının bir alt kategorisidir (Proitsi, 2015). Başka bir ifade ile eğitim diploması kamu diplomasının yürütüldüğü alanlarından biridir. Kamu diplomasının tanımından yola çıkarak eğitim diploması tanımlanabilir. Buna göre eğitim diploması, bir ülkenin farklı ülkelerin vatandaşları ile eğitim etkinlikleri aracılığıyla iletişim sağlaması olarak tanımlanabilir. Eğitim diplomasının iletişim katmanları kamu ile kamu ve devlet ile kamu arasındadır.

CED, ACEI bünyesinde bir eğitim diploması liderlik programıdır. Ayrıca eğitim diploması kavramı geliştirmiştir. Eğitim sahasına ilişkin diplomatik becerileri geliştirmek için eğitimler düzenlemektedir (CED, 2018a). Eğitim diplomasını sektörler ve aktörler arası diplomatik becerileri kullanarak eğitim sorunlarının çözümünü sağlayan ileri düzeyde dönüşüm aracı olarak tarif etmektedir (CED, 2018b). Bu bağlamda eğitim diploması üç temel bileşenden oluşur. Bu bileşenler i) sorunları tanımlama, ii) işbirliğiyle hedefleri belirleme, iii) tanımlanan sorunu çözmek için çalışmadır (Bartram, Malhoyt-Lee, Sheen-Diaz & Sullivan, 2015).

Kyvliuk, Polishchuk, Svyrydenko ve Yatsenko'ya (2018) göre ise eğitim diploması küreselleşen dünyada etkili eğitim politikaları üretme aracı olarak tarif etmektedirler. Ayrıca eğitim diplomasının eğitim yönetiminin stratejik bir aracı olarak değerlendirmektedirler.

NtuliveNyarambi'ye (2015) göre eğitim diploması küreselleşmenin gerekleri ve süreçlerinin bir ürünüdür. Bu açıdan eğitim diplomasını bireyleri farklı kültür içindeki bireyle sağlıklı ilişkiler kurmaya hazırlamak şeklinde tanımlamaktadırlar. Bu bağlamda eğitim diplomasının temel bileşenlerinin eleştirel düşünme becerisi, eğitim diploması becerisi ve bilgi olduğunu ifade etmektedirler. Bileşenler ve eğitim diploması arasındaki bağlantıları Şekil 2'deki gibi olduğunu ifade etmektedirler.

Şekil 2. Eğitim diplomasisinin bileşenleri

Yukarıdaki tanımların ışığında eğitim diplomasisi çok aktörlü, çok boyutlu ve çok düzeyli bir eğitim yönetimi stratejisidir. Yerel, karşılıklı iki ülke arası, bölgesel ve küresel düzeyde olmak üzere eğitim diplomasisi yürütülmektedir. Eğitim diplomasisi diplomatik beceriler, müzakere ve diğer iletişimsel araçlarla kamu ile kamu, devletle kamu arasında yerel, bölgesel, küresel eğitim sorunlarını çözmeyi amaçlamaktadır (Höne& Murphy, 2018) bu bağlamda eğitim diplomasisi bir liderlik alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim liderlerinin diplomatik beceriler geliştirmeleri ülkenin eğitim diplomasisinin etkinleşmesi açısından önemlidir.

Bir eğitim diplomatının sahip olması gereken beceriler; iletişim becerisi, müzakere becerisi, araştırma becerisi, sosyal ve kültürel anlamda yeterliliğidir (Ntuli&Nyarambi, 2015). CED'e (2018c) göre eğitim diplomasisi tüm eğitim aktörlerini kapsar ve diplomasi faaliyetleri yerel, ulusal ve uluslararası kademelere içerecek şekilde çok katmanlıdır. Sözü edilen kuruluşa göre eğitim diplomatlarının becerileri dinleme, öğrenme, harekete geçme, öncülük etmedir. Bu beceriler daha çok eğitim diplomatının kişisel özelliklerine vurgu yapmaktadır. Eğitim diplomatlarının liderliklerine göre ülkenin eğitim diplomasisi faaliyetleri şekillenebilir. Eğitim liderliği olarak eğitim diplomatlarının becerilerinin dışında eğitim diplomasi birçok faktöre göre şekillenebilmektedir.

Eğitim diplomasisini etkileyen faktörler

Eğitim diplomasi ülkenin tarihi, kültürü, ekonomisi, siyasal ve akademik durumuna (Kırmızıdağ, Gür, Kurt & Boz, 2012; 7-14) ve diğer birçok faktöre göre şekillenmektedir. Eğitim diplomasisini şekillendiren faktörler küreselleşme, kültür, bilginin doğası, teknoloji, eleştirel pedagoji ve diplomatik becerilerdir. Eğitim diplomasisi küreselleşmenin bir ürünü olduğu gibi ülkelerin küreselleşme eğilimine ve sorunlarına göre şekillenir. Eğitim diplomasisi hem eğitim diplomatlarının içinde bulunduğu hem de iletişim ve etkileşim içerisinde olduğu kültürün özelliklerine göre şekillenmektedir. Eğitim diplomasisi kültürel arası farklılıklar dikkate alınarak ve bilgi edinip bilgilendirerek şekillenir. Eğitim diplomasisinde bilginin doğası, bilgi edinmenin deneyimsel olduğu arka planına dayanır. Başka bir ifade ile bilgi edinimi karşılıklı deneyimlere bağlı olarak oluşur ve eğitim diplomasisi oluşan bu deneyimsel bilgilere göre şekillenir. Küreselleşmenin sorunlarına karşı eleştirel düşünme ve bilinçlenme daha refah bir yaşam için eğitim diplomasisinin şekillenmesi neden olabilir. Teknoloji hem karşılıklı iletişim hem de eğitim öğretim etkinliklerini sürdürebilmesi bakımından eğitim diplomasisini şekillendirir. Eğitim diplomatlarının diplomatik becerileri eğitim diplomasisinin şekillenmesinde ayrıca önemli bir etkidir (Ntuli

& Nyarambi, 2015). Ülkelerin eğitim diplomasinin şekillenmesinde ve gelişiminde birçok faktör etkili olduğu gibi yine ülkelerin kendi potansiyellerine göre birçok güç kaynağı ve çeşitli kademelerde rol alan çeşitli eğitim aktörlerinden söz edilebilir.

Eğitim diplomasisi ve güç kaynakları aktörleri

Eğitim diplomasinin güç kaynakları ve aktörleri; yükseköğretim kurumları ve akademisyenler, araştırma merkezleri ve araştırmacılar, dil okulları ve dil öğretmenleri, eğitim odaklı sivil toplum kuruluşları ve yöneticileridir. Eğitim aktörleri güç kaynaklarını harekete geçirmek suretiyle çeşitli eğitim diploması uygulamalarına başvurmaktadırlar.

Tablo 1’de eğitim diplomasisi uygulamaları; finans kaynağı ve aracı olan kurum ve kuruluşlara göre sunulmuştur.

Tip	Etkinlikler	Finansman kaynağı	Aracı kurum ya da kuruluş
Formal eğitim	Ortak kurum ve kuruluşlar açma, Ortak programlar düzenleme Öğrenci değişim programları (yükseköğretim veya alt kademeleri) Öğretim elemanı veya öğretmen değişim programları (yükseköğretim ve alt kademeleri) Öğretim elemanı veya öğretmenlerin resmi ziyaretleri (misafir) Araştırma merkezleri	Kamu Kısmı kamu	Bağımsız kurumlar Uluslararası organizasyonlar Sivil toplum kuruluşları
Yaygın eğitim	Konferans, çalıştay ve benzer Yaşam boyu öğrenme etkinlikleri		
İnformal eğitim	Bilgilendirme toplantıları Diğer etkinlikler	Kamu hariç	Diğer

Kaynak: Proitsi (2015)

Eğitim diploması bağlamında uygulamalar; ortak eğitim kurumu açma, ortak eğitim programı hazırlama, öğrenci ve öğretim üyesi değişim programları, yaşam boyu eğitim programları, burslar, konferans, seminer ve diğer etkinliklerdir. Bu etkinliklerin finansman kaynağı tamamı devlet tarafından karşılandığı gibi kısmi olarak devlet tarafından da desteklenebilmektedir. Ayrıca sivil toplum kuruluşları, vakıflar ve diğer kaynaklar (hayırseverler, duayen bilim insanları, akademisyenler gibi) kendi çalışma alanları ile özdeşleşmiş uygulamalar da eğitim diploması alanı içerisindedir. Sözü edilen uygulamaların aracıları devlet, uluslararası kuruluşlar veya vakıflar olabilmektedir. Ayrıca bu uygulamalar sürekli ve kısmi zamanlı olarak planlanmakta ve düzenlenmektedir.

Türkiye’de eğitim diplomasisi uygulamaları

Türkiye’nin eğitim diploması alanındaki uygulamaları kurum veya kuruluş açma, ortak program oluşturma, öğrenci, öğretim üyesi, öğretmen ve diğer eğitim aktörlerine ilişkin değişim ya da hareketlilik programları, dil okulları ve kursları, burslar, vakıflar ve diğer uygulamalarıdır.

Kurum ve kuruluş açma

Türkiye uluslararası düzeyde eğitim sahasında siyasi, ekonomik, akademik ve sosyo-kültürel gerekçelere dayalı olarak birçok ülke ile ortaklık antlaşmaları yapmaktadır.

Tablo 2.Kurum ve kuruluş düzeyinde ortaklık çeşitleri ve özellikleri

Ortaklık düzeyi	Ortaklık çeşidi	Açıklama
Kurum Düzeyinde	Ortaklık	Geleneksel (üniversiteler ve hükümetler) ve yeni (özel sektörde yükseköğretim sağlayıcıları) aktörlerin iş birliği ile açılan üniversitelerdir. İki kurumun alt yapısı kullanılarak bağımsız bir program açılması ve yürütülmesidir.
	Uzaktan Eğitim	

Kaynak: Kırmızıdağ ve diğ. (2012. s.20)

Tablo 2’de ortaklık çeşitleri ve ortaklık özellikleri sunulmuştur. Bu ortaklıklar ya Türkiye’deki yükseköğretim kurumları ile yurt dışındaki yükseköğretim kurumları arasında ya da devletlerarasında yapılmaktadır. Kurum düzeyinde ortaklıklar özel veya resmi yükseköğretim kurumu veya kuruluşlar açmaktır.

Tablo 3.Kurum ve kuruluş düzeyinde antlaşma çeşitleri

Düzye	Antlaşma çeşidi	Özellikler
Kurum düzeyinde	Şube Kampüs	A ülkesindeki bir yükseköğretim kurumu, B ülkesinde şube açar. Yönetim, A’nın mevzuatı çerçevesinde B ülkesindedir
	Ofis Açmak	A ülkesinde B ülkesinin bir yükseköğretim kurumu ofis açar. Amacı, eğitim vermektten ziyade, öğrencilerine idari destek sunmaktır
	Bağımsız Kurum	A ülkesinde ulus-ötesi bir yükseköğretim kurumu kurulur. Yönetim, A ülkesinde fakat ulus-ötesi aktörlerdedir.

Kaynak: Kırmızıdağ ve diğ. (2012 s.25)

Tablo 3’de kurum ve kuruluş düzeyinde antlaşma çeşitleri sunulmuştur. Yükseköğretim kurumları arası ya da devlet arası kurum ve kuruluş açma antlaşmaları çeşitli şekilde yapılmaktadır. Kurum düzeyinde antlaşmalar şube açma, ofis açma, bağımsız kurum açma şeklindedir (Kırmızıdağ ve diğ. (2012 s.25). Tablo 3’de antlaşma çeşitleri ve özellikleri sunulmuştur.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkiye’nin sırasıyla Kazakistan ve Kırgızistan devletleriyle kurum düzeyinden ortaklık yürüttüğü üniversitelerdir (Yılmaz, 2017). Yükseköğretimdeki ortaklıkları kurum düzeyinde düzenlenebildiği gibi program düzeyinde de ortaklıklar düzenlemektedir.

Ortak program oluşturma

Program düzeyinde ortaklık ülkeler arasında ortak düzenlenmiş veya bağımsız geliştirilen bir programlardan diploma alınan programlarıdır. (Kırmızıdağ, ve diğ, 2012 s.19). Tablo 4’de program düzeyinde ortaklık çeşitleri ve açıklamaları sunulmuştur.

Tablo 4.Program düzeyinde ortaklık çeşitleri ve açıklamalar

Ortaklık düzeyi	Ortaklık çeşidi	Açıklama
Program Düzeyinde	Çift Diploma	Eğitim sonunda iki kurumdan diplomadan öğrenci iki ayrı diploma alır. İki kurum tarafından bağımsız olarak geliştirilen bir programdan bir diploma alır. Diploma iki üniversitenin adına düzenlenir.
	Ortak Diploma	

Kaynak: Kırmızıdağ ve diğ. (2012. s.20)

Program düzeyinde ortaklık, antlaşmalar ile düzenlenmektedir. Siyasi, ekonomik, akademik ve sosyo-kültürel gerekçelere göre antlaşmalar çeşitlenmektedir. Program düzeyinden antlaşmalar ekleme, ikiz program ve bayilik açma şeklindedir. (Kırmızıdağ ve diğ, 2012 s.24-27).

Tablo 5. Program düzeyinde antlaşma çeşitleri

Düzye	Antlaşma çeşidi	Özellikler
Program düzeyinde	Ekleme (Articulation)	A, B, C vb. ülkelerinde bulunan çeşitli yükseköğretim kuruluşlarının ortak olarak geliştirdiği dersler açılır. Bu dersler, öğrencilerin kendi ülkelerinde kayıtlı oldukları programlarda geçerli sayılır.
	İkiz Programlar (Twinning)	A ülkesindeki yükseköğretim kuruluşu, B ülkesindeki yükseköğretim kuruluşu ile antlaşma yaparak öğrencilerin her iki ülkeden de ders almalarını sağlar. Diploma A ülkesi tarafından verilir.
	Bayilik (Franchising)	A ülkesinde bir yükseköğretim kurumu program ya da eğitim ürünü geliştirir. Bir ülkesinde bir yükseköğretim kurumuna bu ürünü sunması için bayilik verir. Süreci yakından denetler ve kârı paylaşır.

Kaynak: Kırmızıdağ ve diğ. (2012; s.25).

Tablo 5’de antlaşma çeşitleri ve özellikleri sunulmuştur. Türkiye’deki yükseköğretim kurumları ABD ile 39, Almanya ile 5, Hollanda 2, İngiltere 2 ve İspanya’da 1 olmak üzere yükseköğretim kurumu ile ortak program yürütmektedir. Yurt içinde ise ön lisans düzeyinde 2 lisans düzeyinde 46 ve yüksek lisans 6 düzeyinde ortak programlar yükseköğretim kurumları arasında yürütülmektedir (Şengül & Serpil, 2018). Ortak programların yanında öğretim kademelerinin eğitim aktörlerine özgü olmak üzere çeşitli hareketlilik programları Türkiye’de etkinliğini sürdürmektedir.

Hareketlilik programları

Türkiye’de özellikle yükseköğretim kademesinde hareketlilik programları öne çıkmaktadır. Türkiye’deki hareketlik programları Mevlana, Erasmus+ ve Farabi değişim programlarıdır. Erasmus+ değişim programı yükseköğretim, ortaöğretim, temel eğitim, mesleki eğitimi ve diğer eğitim alanlarını ve geniş yaş aralığını kapsamaları bakımından diğer öğretim programlarından farklılık göstermektedir. Aşağıda hareketlilik programlarının genel özellikleri sunulmuştur.

Mevlana değişim programı

Mevlana değişim programı Erasmus+ programındaki ülkeler dışında ülkeleri kapsamı açısından önemli bir eğitim diplomasisi uygulamasıdır. Mevlana eğitim programı yurt içindeki yükseköğretim kurumları ile yurt dışındaki yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişim sağlayan bir programdır. Türkiye'ye gelen öğrencilere burs ve öğretim üyelerine maddi destek sağlamaktadır. Mevlana programının finansmanı YÖK tarafından sağlanmaktadır. Öğrencilerin hareketlilik süreleri en az bir, en fazla iki yarıyıldır. Öğretim elemanlarının hareketlilik süreleri bir eğitim öğretim yılı içinde en az bir hafta en fazla üç ay ile sınırlıdır (YÖK, 2018b). Bu programın finansmanın YÖK tarafından sağlanıyor olması uzun vade finansman sorunu yaşanabileceği iddia edilmektedir (Yılmaz 2017).

Erasmus+ Değişim Programı:

YÖK'e (2018b) göre Erasmus+ değişim programı eğitim, spor ve gençlik alanlarında farklı yaş grupları ve farklı hedefleri kapsayan bir çatı programdır. Erasmus+ değişim programının hareketlilik süresi en az üç en çok 12 aydır. Erasmus+ değişim programı kapsamında yer alan alt programlar ve özellikleri aşağıdaki gibidir.

- Okul eğitim programı: Okul ve okul personelleri arasında işbirliğini sağlamak ve eğitimin kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Özel ve kamu okullarında çalışan veya eğitime devam eden öğretmen, okul yöneticisi ve öğrencileri kapsamaktadır.

- Yükseköğretim programı: Yükseköğretimin kalitesini artırmayı, yükseköğretim kurumları birbirleri ile ve sektörlerle işbirliğini artırmayı amaçlamaktadır. Yükseköğretim kurumu çalışanlarını ve öğrencilerini kapsamaktadır.

- Mesleki eğitim programı: Mesleki eğitim görenlerin istihdamını ve becerilerini artırmayı ve mesleki eğitim programlarının kalite güvencesini sağlamayı amaçlamaktadır. Mesleki eğitim veren kurum ve kuruluşların çalışanlarını ve öğrencilerini kapsamaktadır.

- Yetişkin eğitimi programı: Yetişkinlerde okuma yazma, sayısal ve dijital becerileri gibi temel becerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Yetişkin eğitiminden sorumlu öğretmenleri ve personel ile öğrencilerini kapsamaktadır.

- Gençlik eğitimi programı: Gençlerin spor ve kültürel alanlarda gelişimi sağlamayı amaçlamaktadır. Gençlik alanında çalışan personel ve vatandaşları kapsamaktadır.

Farabi değişim programı

Yurt içi yükseköğretim programları arasında öğrenci ve öğretim elemanları kapsayan bir hareketlilik programıdır. Farabi değişim programının hareketlilik süresi en az bir en çok iki yarıyıldır.

Burslar

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Kurulu kararı doğrultusunda 2012 yılı itibari ile yabancı uyruklu öğrencilere Türkiye Bursu vermektedir. Türkiye Bursu bir devlet bursudur; başka bir ifade ile bursun finansmanı kamu kaynaklarıdır. Türkiye Bursu lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerini kapsayan bir bursdur (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2018).

Dil okulları ve kursları

Yurt içinde uluslararası öğrenciler ve diğer aktörler için Türkçe dilinin öğretimi için Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER)'in dil okulları ve kursları düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra yurt dışında Türkçe dilinin öğretimi için Yunus Emre Vakfı'nın bir kuruluşu olan Yunus Emre Enstitüsü eğitim faaliyetleri yürütmektedir(Yılmaz, 2017).

Vakıflar ve faaliyetleri

Türkiye Maarif Vakfı hem temel ve orta öğretim hem de yükseköğretim düzeyinde yurt dışında eğitim faaliyetleri yürütmektedir. Türk Diyanet Vakfı eğitim diploması bağlamında yurt dışında daha çok yükseköğretim kademesine yönelik eğitim faaliyetleri yürütmektedir. Yunus Emre Vakfı dil okulları ve kursları düzenlemektedir. Sözü edilen vakıflar kamu vakıflarıdır (Yılmaz, 2017).

Çalıştay

Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) tarafından 2016 yılında eğitim diploması çalıştayı düzenlemiştir ve farklı sektörler ve çeşitli eğitim diploması aktörlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir (TASAM, 2016).

İnformal uygulamalar:

İnformal eğitim diploması uygulaması olarak 2015 Afrika ile Eğitim Diploması Çalışma Yemeği düzenlenmiştir ve sonuç raporu yayınlanmıştır (Afrika Uygulama ve Araştırma Merkezi Raporları, 2018). Diğer bir eğitim diploması informal faaliyet olarak eğitim fuarlarından söz edilebilir (TASAM, 2016).

SONUÇ

Eğitim diploması yeni bir kavramdır. Eğitim diploması hem yerel hem karşılıklı iki ülke arasından hem de uluslararası düzeyde yürütülmektedir. Eğitim diploması, eğitim faaliyetleri aracılığı ile farklı kültürdeki ülke vatandaşları ile iletişim sağlamayı amaçlamaktadır. Eğitim yönetimi ve planlaması açısından eğitim diploması çok boyutlu, çok aktörlü ve çok katmalı stratejik unsurdur. Küreselleşme ve iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimler yükseköğretim kademesinden daha alt kademelere doğru eğitim yöneticileri ve öğretim elemanları ve öğretmenleri, öğrencileri ve diğer eğitim aktörlerinin birer eğitim diplomatına dönüştürmektedir. Özellikle yükseköğretim kademesinde eğitim diploması uygulamaları yaygındır ve öne çıkmaktadır. Hem yerel hem bölgesel hem küresel düzeyde mevcut eğitim sorunları ülkeler arası işbirliği ve diplomatik girişimlere ile çözülebilir. Öte yandan yükseköğretime özgü eğitim diploması modeli geliştirilmediği. Yükseköğretime özgü geliştirilen eğitim diploması modeli ile yükseköğretim küresel ve yerel sorunları daha etkin bir şekilde çözülebilir. Böylelikle yükseköğretim kalitesi geliştirilmesine katkı sağlanabilir.

Öte yandan eğitim yönetimin önemli stratejik bir unsuru olan eğitim diploması eğitim yöneticilerin diplomatik becerilerin geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkarmaktadır. Türk eğitim sisteminin özellikle yükseköğretim ve mesleki eğitim kademelerinde diplomatik liderlik beceri geliştirilmesi uluslararası rekabet ve kurumsal kalitenin yükseltilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

- Afrika Uygulama ve Araştırma Merkezi (2015). Afrika ile eğitim diplomasisi çalışma yemeği sonuç raporu. <https://www.aydin.edu.tr/tr-tr/arastirma/arastirmamerkezleri/afrikam/Documents/E%C4%9Fitim%20Diplomasisi%20Sonu%C3%A7%20Raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.12.2018).
- CED (2018a). About the center for educationdiplomacy. <http://www.educationdiplomacy.org/about-us/> (Erişim Tarihi:19.12.2018).
- CED (2018b). Education diplomacy as new diplomacy. <http://www.educationdiplomacy.org/education-diplomacy-as-new-diplomacy/> (Erişim Tarihi:19.12.2018).
- CED (2018c). What is education diplomacy. <http://www.educationdiplomacy.org/what-is/> (Erişim Tarihi:19.12.2018).
- Höne, K. E. & Murphy Y. (2018). Education diplomacy and the world education forum: the road towards achieving education for allby 2030. <https://static1.squarespace.com/static/5295fdb1e4b0d73103364931/t/56c4d7f301dbae9c53c3bcd6/1455740915208/WEFBrief.pdf> (Erişim Tarihi:15.12.2018).
- Kalın, İ. (2011). Soft power and public diplomacy in Turkey. *Perceptions*, 16(3), 5-25.
- Kırmızıdağ, N., Gür, B., Kurt, T., & Boz, N. (2012). Yükseköğretimde sınır-ötesi ortaklık tecrübeleri: Ahmet Yesevi üniversitesi raporu. Ankara: Araştırma İnceleme Dizisi Yayın No: 11.
- Kyviuk O., PolishchukO., Svyrydenko D., Yatsenko O.(2018). Educationa lmanagement as education diplomacy: strategies for Ukraine. *Natsional'nyi Hirnychiy Universytet. Naukovyi Visnyk*, (3), 139-144. doi: 10.29202/nvngu/2018-3/23.
- BartramL.,Malhojt-LeeJ., Sheen-Diaz,C.&SullivanJ. (2015). Educationdiplomacy in action: touchinglives: educationdiplomacy in service toothers. *ChildhoodEducation*, 91(2), 156-159, doi: 10.1080/00094056.2015.1018797.
- Mizoguchi, S. (2018).Schoolingfordemocracy: *Theculturaldiplomacy of education in Okinawa, 1945-1972*(Yayınlanmamış doktora tezi). Michigan StateUniversity, ABD.
- Ntuli, E.,&Nyarambi, A. (2015). Learning in a global context: Education diplomacy in primary grade content preparation. *Childhood Education*, 91(2), 111-116.
- Oktay, E. G. (2012). NATO'nun dönüşümü ve kamu diplomasisi'nin artan rolü. *Uluslararası İlişkiler*, 9 (34), 125-149.
- Özkan, A. (2015). Strategic practices of public diplomacy policies in educational field and turkey'spotential for cultural diplomacy. *Procedia-Socialand Behavioral Sciences*, 176, 35-43.
- Poyraz, E. & Dinçer, M. (2016). Küreselleşen dünyada Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetler. *Intermedia International Peer-Reviewed E-Journal Of Communication Sciences*, 3(4), 30-48.
- Proitsi, G.R. (2015). Thecase of educational diplomacy in the European Union. *The 16th Annual Conference of the UACES Student Forum, 'Ever Challenged Union: exploring ways out of thecrises'*, Queen's University Belfast, 29-30 June 2015.
- Schindler, C. E. (2018). *Theorigins of public diplomacy in US statecraft*. Washington: Palgrave Macmillan Series in Global Public Diplomacy, doi:10.1007/978-3-319-57279.
- Şengül, M. ve Serpil, H. (2018). Türkiye'de ve dünyada ortak ve çift diploma programları: Güncel durum ve öneriler. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(1), 78-89. doi:10.2399/yod.18.010

- TASAM (2016). Eğitim diplomasisi çalıştayı sonuç raporu. http://www.tasam.org/Files/Etkinlik/File/VizyonBelgesi/SGPK_EGID_EgitimVizyon_TR_pdf_efa9f6f6-f1b2-402e-b53e-9b4df84e5a63.pdf(Erişim Tarihi:10.12.2018).
- Ulutaş, A. (2103). *Kamu diplomasisi, jeo-kültür, sınırları aşan eğitim ve Türkiye'nin yabancı öğrencilere yönelik burs stratejisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Vaxevanıdou M. (2018). Education as public diplomacy: how to build an international image in education. *Journal of Media Critiques [JMC]* 4(14) s.55-20.
- Yağmurlu, A. (2007). Halkla ilişkiler yöntemi olarak kamu diplomasisi. *İletişim Araştırmaları*, 5(1), 9-38.
- Yılmaz, D. V. (2017). Geleceğin diplomatik inşası: kamu diplomasisi aracı olarak Türk yüksek öğretimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(57), 138-150.
- YÖK (2018a). Mevlana değişim programı.http://www.yok.gov.tr/documents/757816/1684767/mevlana_kitapcik.pdf/410e03de-63e8-42e8-9684-ad0abb35fcb3(Erişim Tarihi:19.12.2018).
- YÖK (2018b). Erasmus+ programı: genel yapı. <http://www.ua.gov.tr/programlar/erasmus-program%C4%B1>(Erişim Tarihi:15.12.2018).
- YÖK (2018c). Farabi değişim programı nedir? <http://www.yok.gov.tr/web/farabi/farabi-degisim-programi>(Erişim Tarihi:15.12.2018).
- Yunus Emre Enstitüsü (2018). Yunus Emre enstitüsü.<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> (Erişim Tarihi:15.12.2018)
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (2018). *Türkiye bursları*. <https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/turkiye-burslari>(Erişim Tarihi:15.12.2018).